

Пасічник І. В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «УБС»*

В'язовий С. М.

Спеціаліст по поверненню проблемних боргів АТ КБ «Приватбанк»

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМАМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

Актуальність теми. Активний розвиток нових технологій дає можливість учасникам фінансового ринку створювати і пропонувати для своїх клієнтів нові сервіси та послуги. На сьогоднішній день, в Україні, ринок платіжних карток динамічно розвивається, що дозволяє залучити більшу кількість клієнтів, створити конкурентні умови функціонування банківської системи.

Постановка проблеми. Актуальність зазначеної проблеми та її практична значимість обумовили постановку мети даної публікації, а також необхідність в дослідженні розвитку ринку платіжних карток в Україні.

Виклад основного матеріалу. Ринок банківських послуг останнім часом розвивається під значним впливом провідних технологій. Одним із напрямів банківської діяльності, де постійне їх оновлення має вирішальне значення, є карткові платіжні технології. Останнім часом все більше українців використовують безготівкові форми розрахунків замість готівки[1]. Зменшується кількість обігу готівкових коштів та паперових платіжних документів. В свою чергу збільшуються безготівкові операції з використанням пластикових карток. Дослідження показали, що за останні роки в Україні зростає кількість емітованих платіжних карток та точок обслуговування, що вказує на тенденцію до збільшення держателів банківських карток, а також покращення карткових продуктів на ринку фінансових послуг країни[2]. Для виявлення основних тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні розглянуто динаміку кількості випущених та активних платіжних карток, банками-учасниками карткових платіжних систем в Україні (таблиця 1.)

За період 2014–2018 рр. спостерігається тенденція до зменшення кількості банків емітентів платіжних карток. Це зумовлене двома основними чинниками, а саме зменшенням кількості банків в Україні через процеси очищення банківської системи від неплатоспроможних банків та через зміну підконтрольних територіальних кордонів, що безпосередньо

відобразилося на фактичних статистичних даних. У той же час, з наведених даних помітно, що ринок платіжних карток в Україні розвивається дуже швидко і має стабільний зростаючий характер. Тобто можна стверджувати, що банки, які залишилися на ринку, більш активно працюють у напрямі популяризації використання населенням платіжних карток. Якщо ж проаналізувати кількість платіжних карток, що припадає на 1 особу в Україні, то станом на 1 січня 2018 р. цей показник становить 1,41 шт., хоча 1 січня 2010 р. його значення становило 0,97 шт.. Така динаміка показника свідчить про зростання довіри населення до безготівкових розрахунків, зростання рівня захищеності безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток, зручність та доступність цього платіжного інструмента. Можемо говорити про позитивні зміни в розвитку ринку платіжних карток в Україні[3].

Дата	К-сть банків емітентів	Платіжних карток (в обігу), шт.	Платіжних карток (активні), шт.	Платіжних карток (активні), %.
01.07.2014	143	69 939 064	34 972 574	50,00
01.07.2015	109	65 387 918	30 096 387	46,03
01.07.2016	91	57 493 269	30 875 896	53,70
01.07.2017	78	56 856 620	32 650 725	57,43
01.07.2018	74	60 125 026	35 299 076	58,71

Таблиця 1. Динаміка зміни кількості платіжних карток та банків емітентів в Україні за 2015–2018 рр.

Сучасний ринок фінансових послуг, що надаються банками, характеризується широким розвитком та використанням платіжних карток. Оскільки застосування платіжних карток є формою безготівкових розрахунків, що найбільше потребують удосконалення інфраструктури послуг на фінансовому ринку, можна виділити такі основні проблеми з якими вони зустрічаються[4]:

- Слабкий рівень законодавчої бази, щодо регулювання безготівкових розрахунків;
- Низький рівень фінансової грамотності населення;
- Збільшення використання платіжних карток;
- Мережа POS-терміналів, кількість безготівкових операцій серед населення країна суттєво відстає від закордонних держав.

В першу чергу вирішення цих проблем повинно починатися з врегулювання нормативно-правової бази. Адже, на даному етапі Україна потребує значних структурних зрушень у напрямі вдосконалення системи безготівкових розрахунків на законодавчому рівні, що надасть змогу державі контролювати систему грошових потоків і виводити грошові кошти з тіні.

Разом з тим, останні роки спостерігається тенденція до збільшення обсягів та кількості операцій з використанням платіжних карток, що пов'язане з розвитком торгівлі та сфери послуг, зокрема зі збільшенням кількості терміналів, популяризації послуг через мережу Інтернет, можливістю дистанційної оплати за продукцію, впровадженню програм лояльності, наприклад, Cashback.

Широкої популярності останнім часом здобули розрахунки за допомогою безконтактних платежів. Такі сучасні технології безконтактних розрахунків як MasterCard, PayPass і Visa payWave дають можливість проводити операції, просто піднісши пластикову картку до терміналу. Більшість українських торгових мереж, в тому числі громадського харчування та автозаправних станцій, підтримують технологію PayPass. Лідуючі українські банки пропонують своїм клієнтам випуск кредитних і дебетових карток з можливістю здійснення таких безконтактних операцій.

З метою подальшого розвитку ринку платіжних карток в Україні необхідно підвищити рівень фінансової грамотності населення. Для цього потрібно проводити роз'яснювальну роботу Національного банку України та банків-емітентів з користувачами банківських послуг не лише про можливості використання платіжних карток, але й про переваги безготівкових розрахунків. Ще одним кроком на шляху поширення використання в Україні платіжних карток є введення обмежень на розрахунки готівкою, запровадження нових функціональних можливостей для здійснення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток.

Висновок. Таким чином, для розвитку ринку платіжних карток в Україні перш за все необхідно забезпечити розвиток платіжної інфраструктури, підвищити рівень фінансової грамотності населення, активно застосовувати системи стимулів та програм лояльності, підвищити ефективність карткових розрахунків з використанням сучасних технологій.

1. Аврамчук Л.А., Моргун А.С. Перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. №22 С. 739-742

2. Моканюк І.О. Проблеми та перспективи розвитку ринку банківських пластикових карток в Україні. Актуальні наукові дослідження сучасності. 2016.

3. Коць О.О., Гоменюк В.В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Економіка і Суспільство. 2018. № 15. С. 671-678.

4. Розвиток безготівкової економіки в Україні. Національний банк України.